Konsernijohto
Poikola Juha, Moisio Ulla-Maija

8.4.2026

TVO-16852
Julkinen

Talousvaliokunta

Sähköpostilla: tav@eduskunta.fi

HE 24/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

TEOLLISUUDEN VOIMA OYJ:N JA POSIVA OY:N ASIANTUNTIJALAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE YDINENERGIALAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI (HE 24/2026)

Teollisuuden Voima Oyj (TVO) ja Posiva Oy kiittävät talousvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua ja esittävät lausuntonaan seuraavaa:

1 Useita hyviä ja perusteltuja muutoksia

TVO ja Posiva pitävät monia ydinenergialain muutoksia hyvinä ja perusteltuina. Erityiskiitos TEM:n ja STUK:n lainvalmistelijoille siitä, että saimme olla tiiviisti mukana lainvalmistelussa. Monet valmistelun yhteydessä tehdyt ehdotukset ovat jo mukana hallituksen esityksessä sellaisenaan ja elokuussa 2025 jätetyssä lausunnossamme esiintuodut monet huolet on HE:ssä tunnistettu, vaikkakaan ei kaikkia ratkaistu esittämällä tavalla.

TVO tuottaa lähes 30 % Suomen sähköstä kolmella laitosyksiköllä ja valmistelee 1–2 miljardin euron investointia Olkiluoto 1:n ja Olkiluoto 2:n käyttöiän jatkamiseen. Posivan tavoite on saavuttaa valmius loppusijoituksen aloittamiseen vuoden 2026 lopussa. Ydinvoiman toimintaedellytyksien on siten oltava kunnossa pitkällä aikavälillä.

Laissa ja vielä lausunnolla olevissa Säteilyturvakeskuksen määräyksissä otetaan askelia kohti yhdenmukaisempaa eurooppalaista sääntelyä. Tämän harmonisoinnin edistäminen on tärkein keino parantaa ydinvoiman kilpailukykyä. Se mahdollistaa sarjavalmistuksen yksittäisten laitteiden, kuten myös koko laitosyksiköiden osalta. Säteilyturvakeskuksen julkinen rahoitus kansainväliselle yhteistyölle tulee tästäkin syystä turvata.

Lainmuutokset tukevat ydinenergiakäyttöä koskevan sääntelyn johdonmukaisuutta, vähentävät hallinnollista taakkaa, mahdollistavat joustavan ja kustannustehokkaan toiminnan sekä tukevat turvallisuustason ylläpitämistä ja kehittämistä:

- Ydinlaitosten lupajärjestelmää uudistetaan ja kevennetään. Isojen laitoshankkeiden periaatepäätökset ratkaisisi edelleen valtioneuvosto (VN), mutta pienempien hankkeiden osalta työ- ja elinkeinoministeriö (TEM). Yhteiskunnan kokonaisedun mukaisuuden arviointi tapahtuisi periaatepäätösvaiheessa, mutta sijaintipaikan tai teknologian yksityiskohtainen arviointi ei enää sisältyisi tähän vaiheeseen.
- Lain perustelujen mukaan ydinenergiatuotannon kilpailukykyä voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota vaatimusten oikeasuhteisuuteen ja järjestämällä vaatimusten noudattamisen valvonta tehokkaasti.
- Hyvä lopputulema oli myös se, että STUK:n määräyksiin sisältyy poikkeamahakumahdollisuus. Vielä HE-luonnoksessa poikkeamismahdollisuus oli rajattu vain tiettyihin lain pykäliin.
- Muutokset tutkimusrahoituksen maksuperusteisiin ovat tervetulleita, eivätkä vaaranna ydinalan kriittisen osaamisen ylläpitämistä Suomessa. Tutkimusrahoituksen määrä kasvaa, mikäli uusia ydinvoimahankkeita käynnistyy.

2 Yleinen poikkeamismahdollisuus STUK:n määräyksistä (399 §)

Nykyinen mahdollisuus poiketa YVL-ohjeista on osoittautunut toimivaksi ja mahdollistanut turvallisuustason osoittamisen myös vaihtoehtoisin keinoin. Poikkeamamenettely on ollut tärkeä osa käytännön sääntelyä ja mahdollistanut sekä viranomaisen että luvanhaltijan kannalta tarkoituksenmukaiset ratkaisut. Sen takia TVO ja Posiva pitävät uuden lain 399 §.ää erittäin tervetulleena, koska se säätää yleisestä poikkeamismahdollisuudesta kaikkiin STUK:n määräyksiin, mutta asettaa poikkeamiselle tiukat, kumulatiiviset edellytykset. Poikkeaminen on sallittu vain yksittäistapauksissa, suppeasti tulkiten, ja edellyttää sekä kohtuuttomuus- tai teknistä perustetta että turvallisuustason täysimääräistä osoittamista, ilman ristiriitaa EU- ja kansainvälisten ydinalan velvoitteiden kanssa

TVO ja Posiva korostavat, että uuden lain yleinen poikkeamismahdollisuus ei tarkoita turvallisuustason heikentämistä, koska poikkeaminen sallitaan vain yksittäistapauksissa ja se perustuu tapauskohtaiseen harkintaan, jossa STUK:n harkintavalta on keskeinen, mutta oikeudellisesti rajattu.

3 Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoiminta (250–253 §)

YEL sääntelee valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustoimintaa. Sen jälkeen, kun voimassa olevassa laissa mahdollistettiin varojen sijoittaminen myös muihin rahoitusinstrumentteihin kuin valtioiden velkasitoumuksiin, Valtion ydinjätehuoltorahaston sijoitustuotto on ollut hyvää (esim. vuonna 2024: 6,8 %). Tämä on pienentänyt luvanhaltijoiden ydinjätehuoltomaksuja merkittävästi. Sen sijaan takaisinlainauksen ja Suomen valtion velkasitoumusten tuotto on ollut tähän nähden merkittävästi pienempää. Rahaston osakepainotusta voitaisiin nostaa vieläkin samaan suuntaan kuin eläkerahastoissa on tehty. Arvioidut rahaston lisätuotot olisivat pitkällä aikavälillä jopa miljardeja euroja. Muutoksen valmistelutyö tulisikin aloittaa heti.

4 Valtion ydinjätehuoltorahaston avustukset (266–273 §)

TVO ja Posiva pitivät elokuussa 2025 antamassaan lausunnossaan perusteltuna, että tutkimusavustukset sidotaan korkeatasoiseen tutkimukseen, joka tukee suomalaisia luvanhaltijoita ja vahvistaa ydinenergian kilpailukykyä, sekä että tutkimustulokset ovat julkisia ja vapaasti luvanhaltijoiden hyödynnettävissä. Lausunnossamme esitettiin asiaan liittyviä julkistamisvelvoitteita ja maksuttomia immateriaalioikeuksien käyttöoikeuksia. Lakitekstissä tutkimuksen tavoitteet ja korkeatasoisten hankkeiden etusija on kuitenkin määritelty yleisellä tasolla, eikä pakollisia IPR- tai julkistamisehtoja ole sisällytetty.

Maksujen osalta TVO ja Posiva esittivät elokuun 2025 lausunnossaan maksujen kevennystä. Lopullisessa lakiesityksessä maksuja alennettiin ja perusmaksulle asetettiin enimmäismäärä. Vaikka tutkimusrahoituksen määrä alenee, TVO ja Posiva korostavat, että tämä ei vaaranna ydinalan kriittisen osaamisen ylläpitämistä Suomessa. Ydinalan osaamisen kehittäminen ja ylläpitäminen perustuvat pitkäjänteiseen tutkimukseen ja koulutukseen. Maksu-uudistuksen myötä tutkimusrahoituksen määrä kasvaa periaatepäätösten lisääntyessä, mikä mahdollistaa tutkimuksen osaamisen laajentamisen myös uusiin teknologioihin sitä mukaa kuin hankkeita realisoituu. On tärkeää, että osaamista kehitetään erityisesti niihin teknologioihin, joihin maksurasitus kohdentuu. Yhtä tärkeää on edelleen huolehtia myös olemassa olevien laitosten teknologien kehittämisestä ja siihen kohdistuvasta tutkimuksesta, jota luvanhaltijat jo laajasti itsekin tekevät.

5 Säteilyturvakeskuksen valvontamaksut (YEL 45 luku)

Uuden lain perustelujen mukaan ydinenergiatuotannon kilpailukykyä voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota vaatimusten oikeasuhteisuuteen ja järjestämällä vaatimusten noudattamisen valvonta tehokkaasti. Tämän

tulisi tuottaa myös alenevia Säteilyturvakeskuksen valvontamaksuja, mutta TVO ja Posiva ovat huolissaan tämän tavoitteen toteutumisesta.

TVO:n ja Posivan valmisteluvaiheen keskeinen strateginen tavoite ei ollut valvontamaksujen kustannusneutraalisuus vaan valvontajärjestelmän kehittäminen siten, että se mahdollistaisi aidosti alenevan kustannustason luvanhaltijoille vuosittaisten säästöjen kautta, perustuen riskiperusteiseen valvontaan, hallinnollisen työn vähentämiseen ja luvanhaltijoiden oman valvonnan vahvistumiseen. Lakiehdotuksessa ja sen perusteluissa kustannusneutraalius on kuitenkin säilytetty eksplisiittisenä lähtökohtana koko valmisteluprosessin ajan, eikä lain 45 luvussa ole säädetty mekanismeja, joiden kautta valvonnan keventyminen, riskiprofiilin paraneminen tai luvanhaltijan oman toiminnan kehittyminen voisivat vaikuttaa valvontamaksujen määräytymiseen. Näin ollen lakimalliin on lukittu rahoituslogiikka, jossa valvonnan kokonaiskustannustaso oletetaan annettuna ja maksujärjestelmä rajoittuu kustannusten jakamiseen, eikä lausunnonantajien keskeisintä strategista vaatimusta ole huomioitu.

TVO ja Posiva pitävät säädöstä tältä osin epäonnistuneena, mutta toteavat samalla, että vasta uuden ydinenergiansääntelyn voimaantulon ja soveltamisen jälkeen nähdään, saavutetaanko uudistukselle asetetut kustannussäästötavoitteet. Tätä tulisi eduskunnan, erityisesti talousvaliokunnan, jatkossa seurata tarkasti.

6 Ydinräjähteet ja ydinenergialaki

Tällä hetkellä on vireillä myös puolustusministeriön käynnistämä nykyistä ydinenergialakia koskeva muutosesitysluonnos, jossa esityksessä ehdotetaan kumottavaksi nykyisen ydinenergialain ydinräjähteiden kieltoa koskeva säännös. Jatkossa ydinenergialakiin ei sisältyisi enää kansallista ydinräjähteiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen kieltoa. Lausuntoaika hallituksen esitysluonnokseen päättyi 2.4.2026 ja lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Vaikka TVO ja Posiva eivät katsoneet liiketoiminnan näkökulmasta tarpeelliseksi lausua lakimuutosluonnoksesta, TVO ja Posiva pitävät muutosesitystä perusteltuna. Ydinenergialain tarkoitus tulisi jatkossakin rajata koskemaan vain ydinenergian rauhanomaista käyttöä yhteiskunnan kokonaisedun mukaisesti ja siksi ydinräjähteitä koskeva kansallinen lainsäädäntö tulisi siirtää muun ministeriön kuin työ- ja elinkeinoministeriön alaisuuteen.

7 Kilpailukykyä varmistavat muut toimet

YEL:n ulkopuoliset asiat, jotka oleellisesti liittyvät ydinvoiman kilpailukykyyn haastavassa markkinatilanteessa, ja jotka TVO ja Posiva haluavat tuoda tässä yhteydessä myös esille:

- Talousvaliokunta antoi 16.9.2025 tärkeän mietinnön SML:n muutoksesta, erityisesti kantaverkon kehittämistyötä koskien. Tämän selkeä tahtotila ei ole toistaiseksi johtanut toimenpiteisiin.
- Sähköjärjestelmä tarvitsee inertiaa. Inertia on sähköjärjestelmän kykyä vastustaa muutoksia, joten se parantaa järjestelmän resilienssiä. Mahdollisuus maksaa inertiasta markkinaehtoinen korvaus tuottajalle tulisi selvittää.
- Hallinnon tehokkuuden parantaminen. Poliittisten linjauksen toimeenpano kestää liian kauan. TVO:ta koskeva esimerkki on ydinvoiman lainojen korkojen vähennysmahdollisuus, jossa lainmuutoksen valmistelu on kestänyt kohta kahdeksan vuotta, ja aikataulu uhkaa edelleen viivästyä.